

Doktorand: PhDr. Jan Děkanovský

Název disertační práce: Sport ve filmu jako kulturní fenomén

Oponent: prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D. (MUP Praha, UK FSV)

Termín: květen 2014

Disertační práce PhDr. Jana Děkanovského nazvaná *Sport ve filmu jako kulturní fenomén* (Praha: UK FF 2014) se v kontextu oboru teorie kultury/kulturologie soustřeďuje na výklad vztahu mezi filmem a sportem jako dvěma kulturními (a kulturotvornými) fenomény, a to na příkladu „sportovního filmu“ (autorem používané „pracovní“ označení, viz s. 12, samo označení pak podrobněji analyzuje v kap. 1.3), resp. „sportu ve filmu“, jak své pojmosloví posléze zpřesňuje (s. 16). Cíl práce je precizně formulován v kap. 1.4 *Teze práce*, kde autor předkládá tři výchozí teze, které plánuje „obhájit a podrobněji vyložit“ (s. 15). V tezích klade důraz na rozpoznání atributů (v jeho dikci „univerzálních schémat“), jimiž se vyznačuje sportovní film, resp. sportovní tematika ve filmu, obměny těchto atributů a jejich významotvorný potenciál. Předmět práce je nejlépe vyložen v kap. 1.5 nazvané *Metody práce*, kde autor konstatuje „*neomezím se pouze na tvorbu hranou – předmětem mého zájmu budou i filmy dokumentární*“ (s. 17). Již přístup k vymezení předmětu zájmu práce svědčí o autorově promyšleném přístupu – je totiž dokladem, že si autor uvědomuje nejednoznačný vztah mezi mediálním obrazem (reprezentací), jevem, který je v tomto obraze zpřítomňován a sociokulturním kontextem obojího.

Práce je strukturována do čtyř kapitol, které tvoří stať, a jsou zářmovány úvodem (kap. 1) a závěrem (kap. 6) a doplněny seznamem užitých literatury a filmů. Úvod je fakticky diskusí nad tématem a přístupy k němu – autor zde probírá základní pojmoslovné otázky (viz výše) a zamýšlí se nad přístupy ke sportovní tematice v kontextu hraného a dokumentárního filmu. V kapitolách, které tvoří stať práce, autor nejprve pojednává o sportu jako projevu populární kultury (*Sport jako hra – součást populární kultury*). Zde mu nejde pouze o sport jako aktivně vykonávanou činnost (sportování), ale o sociokulturní praxi, proto do výkladu zahrnuje i diváctví. Hra je zde autorovi interpretačním rámcem ve fínkovském, resp. huizingovském pojetí. V další kapitole (*Sport, narace a fabule*) se za pomoci naratologického aparátu snaží rozeznat schémata přítomná ve sledovaných filmech a vztáhnout je k fabulím, na nichž je v těchto filmech postaven dějový oblouk. V další kapitole (*Mýtus, rituál a realita ve sportovním filmu*) se autor přesouvá do blízkosti kulturní antropologie a věnuje se mýtu a rituálu ve vybraných biograficky laděných dokumentárních filmech. V poslední kapitole stať

(*Sport, film a ideologie – kulturní vzorce*) se autor metodologicky obrací ke „kulturálním studiím“ a zkoumá, jak se mohou filmy se sportovní tematikou stát reprezentacemi ideologií. V Závěru již jen shrnuje obsah práce a zdůrazňuje některá zjištění, k nimž došel (patrně nejzajímavější je poněkud skeptické – ale věcné a argumentačně podložené – hodnocení východisek kulturních studií, s. 164, v Závěru fakticky explicitnější než v samotné páté kapitole, k níž se tato část Závěru vztahuje).

Doktorand předložil mimořádně zajímavou a podnětnou práci dokládající jeho zájem o zpracovávané téma i schopnost promyslet a aplikovat metodické nástroje z různých paradigmat a odborných kontextů a pro zpracování tématu je využít. Tato schopnost dovoluje autorovi vidět vztah sportu, společnosti a filmu v dynamice vzájemných proměňujících se vazeb a chrání ho před rizikem sklouzávání k statickým, mechanickým modelům těchto vztahů. Práce přes zvolenou rozmanitost přístupu tvoří jeden věcně i formálně provázaný celek (viz explicitně signalizované návaznosti mezi kapitolami, s. 53, 70, 119). Soudím, že klíčovým přínosem autora ke zkoumání zpracovávané problematiky je důsledné včleňování vztahu mezi sportem a filmem do dobového sociokulturního kontextu a připomínání různých výkladových paradigmat, jimiž je možné tento vztah uchopit (od Adornovy kritiky masové kultury přes Bachtinův karnevalismus po Altmanovu sémanticko-syntaktickou analýzu či pojetí mýtu Levi-Strausse ad.). Práce se tak stala nejen poutavým výkladem sledovaných fenoménů, ale také otevřenou a nedogmatickou rozpravou o metodách a přístupech k analýze a interpretaci mediálních (v tomto případě filmových) reprezentací.

Ve výkladu by jistě šlo některé partie doplnit a zpřesnit (srov. např. nevyváženou charakteristiku Adorna a Eliade, s. 19-22, či odbočku v podobě srovnání knižní a filmové verze *The Football Factory*, s. 29-30, za pozornost by stálo i doplnění úvodních výkladů o mediální celebritizaci sportu a genderových aspektech mediální reprezentace sportu, aby se kap. 4 výrazněji začlenila do celku práce), ale jsou to záležitosti zcela okrajové a v posudku je připomínám spíš jako pokus o pomoc autorovi s případným dopracováním textu do knižní podoby (což je, pevně doufám, autorův plán pro nejbližší budoucnost).

Práce je napsána věcným, výkladovým stylem, je terminologicky ukázněná a po stránce stylistické reprezentuje autora poučeného a přemýšlivého. Jen výjimečně pronikne do textu užití méně obratných výrazových prostředků („coby“ ve významu „jako“, např. s. 19, 21, 72, 93, 94, někdy samoučelné užívání anglicismů – např. „entertainment“ v názvu kap. 4.2). Text

zjevně prošel technickou korekturou (nedostatky technického rázu jsou zcela ojedinělé, např. čárka na začátku řádku, s. 44, nesoustavná práce s různými typy písma – zdůraznění tučným písmem, s. 65, prázdný list mezi s. 120 a 121), je vybaven spolehlivým poznámkovým aparátem (jen zcela ojediněle je v textu tvrzení bez odkazu, ale přece se najde: např. prohlášení o režisérce filmu *Věra 68*, že je „přesvědčenou stoupenkyní feminismu“, s. 93) a po formální stránce plně odpovídá nárokům kladeným na kvalifikační práce, jimiž vrcholí doktorské studium.

Jsem přesvědčen, že PhDr. Jan Děkanovský předložil podnětnou a ucelenou práci, ve které zpracoval téma aktuální teoreticky i společensky. Text je očividně dílem vyzrálé autorské osobnosti, která zvolené téma zpracovává ukázněně a současně s vnitřním zaujetím pro věc. Cíle stanovené v práci byly splněny způsobem metodologicky ukázněným a poučeným a výsledný text je nejen solidní ukázkou dobře strukturované a výborně zvládnuté odborné práce, ale je pro čtenáře i příjemným setkáním s čtivým a inspirativním výkladem. Předložený text nade všechny pochyby dokládá, že si autor osvojil principy samostatné vědecké práce a zcela jistě a jednoznačně splňuje nároky kladené na doktorské disertační práce, **proto doporučuji, aby byla předložená práce PhDr. Jana Děkanovského přijata k obhajobě.**

V Praze 5. května 2014

prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D.

katedra mediálních studií MUP

Institut komunikačních studií a žurnalistiky IKSŽ